

Název : Vodní záchranná služba Českého červeného kříže v České republice.

Autor : **Mgr. Jiří Batěk**, prezident VZS ČČK  
email: vzscck@tiscali.cz

Organizované zachraňování lidských životů na vodě má dnes již více než stoletou tradici. Šest let před založením mezinárodního červeného kříže byl založen Pražský dobrovolný sbor ochranný, poskytující první pomoc při hromadných neštěstích na vodě a při požárech. Touto činností se v dalších letech zabývaly sokolské spolky a YMCA. Ta věnuje velkou pozornost výškolení záchranářů, zpracovává pravidla výuky a přijímá náročný zkušební řád. Vznikají i první kvalifikace : záchranář junior, senior a instruktor.

Na základě těchto zkušeností v roce 1966 vzniká pod záštitou Československého červeného kříže „ Vodní záchranná služba ČČK“. První kurs záchranářů se uskutečnil v Olomouci v roce 1968. Postupně vznikají i místní skupiny až na současný stav 41 po celé České republice s 2166 členy, z toho je 70 % mladých do 26 let.

V roce 1994 se stává VZS ČČK občanským sdružením – kolektivním členem ČČK. Od roku 1990 je členem mezinárodní organizace záchrany na vodě „ International life saving federation – ILS.

VZS ČČK realizuje postupně svůj hlavní cíl : pomocí dokonalé techniky zajistit činnost kvalifikovaných záchranářů na všech vodních lokalitách . Nedílnou součástí aktivit VZS ČČK se stalo nejen včas zasáhnout v okamžiku ohrožení života člověka, ale také osvětová činnost tj. objasňování nebezpečí u vody a ve vodě. Záchranáři umějí pomoci při organizování plaveckého, vodáckého a potápěčského výcviku, výuce záchranářských technik, v boji s pozemními katastrofami , jsou aktivní při ochraně životního prostředí a ovládají kvalifikované poskytnutí první pomoci. Právě v tom, že jsou u vody nejbliže k člověku při potřebě neprodleně zachránit jeho život v ohrožení, mají zcela nezastupitelnou úlohu mezi záchranářskými organizacemi u nás.

VZS ČČK postupně buduje svých 46 stálých a mobilních stanic první pomoci vybavených 54 motorovými čluny, nejnutnější záchranářskou technikou a prostředky umožňující poskytnutí předlékařské první pomoci.. Zde se také učí a vytváří podmínky jak včas reagovat na novinky ve vodních sportech, vodní turistice, sportovním potápění a windsurfingu. Trvale musí reagovat na zaostávající úroveň plavání ve vztahu k plaveckým dovednostem nutným k záchraně tonoucího. Zde záchranáři např. v roce 2002 ošetřili v první pomoci 3387 osob, zorganizovali 263 akcí na záchranu majetku našich občanů a odsloužili 92 322 hodin zdarma v hlídkové činnosti.

Ročně utone z různých příčin v České republice více než 400 lidí. Vedle toho na vodních plochách dojde při hlídkové činnosti VZS ČČK k záchraně lidských životů jak ukazuje následující tabulka za posledních 5 let:

1998	296 zachráněných na vodních plochách	
1999	470	
2000	183	
2001	255	
2002	465	tj. nárůst o více než 80 % ve vztahu k roku 2001

Na tomto nárůstu se podílí stoupající počet rekreatantů na vodních plochách v ČR , trvalá nekázeň rekreujících se , ale podceňování náhlých změn počasí. Velkou měrou se na tomto nárůstu podílí i neexistence takových předpisů, které by jasně vymezovaly odpovědnost provozovatele vodních ploch přijmout taková opatření, která budou již při organizování provozu zajišťovat bezpečný pobyt u vody.

V lokalitách kde působí VZS ČČK bylo zaznamenáno 17 utonutí, z toho v době služeb 7. Nikdy nešlo o selhání záchranářů, ale o stavy neslučitelné se životem ( opilost, sebevraždy, alkohol). Ze 17 utonulých byly 2 děti ve věku 0 – 15 let.

K tomu, aby záchranáři zvládali tyto náročné úkoly byl pro jejich zkvalitnění přípravy novelizován Vzdělávací program. Zde se vytvořila široká nabídka možností vzdělání pro aktivní či bývalé plavce, potápěče, vodáky, jachtaře, zdravotníky, ale i úplné laiky mající zájem o tyto aktivity. Pro ně se potom tato činnost stává jedním z hlavních zájmů vyplnění volného času nejen pro sebe, ale i pro celou rodinu a známé. K nácviku záchrany lidí ve vodě a tonoucích je využíváno MS VZS ČČK 41 bazénů po celé České republice.

Vytvořili se podmínky pro zapojení pro děti již od 7 let. Ty mají možnost poznat záchranářské aktivity plněním tzv. balíčků plavání, první pomoci, záchrany tonoucích, potápění a doplňujících znalostí. Velká většina z nich se stává aktivními vodními záchranáři v dospělém věku nebo zde najdou vhodnou motivaci pro volbu povolání jako hasiči, policisté, zdravotníci, lékaři apod.

Pro vzdělávání záchranářů máme vlastní Lektorský sbor realizující náš vzdělávací program podložený akreditací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Ve svých řadách máme 372 plavčků, 135 mistrů plavčích, 30 instruktorů a lektorů, 55 záchranářů na divoké vodě, 41 záchranářů hladinové služby, 447 řidičů motorových člunů a 284 zdravotníků.

Máme vlastní literaturu k přípravě záchranářů, kterou vytvořili s minimálními náklady naši záchranáři. Při její tvorbě vycházeli z potřeb a požadavků mezinárodní federace. Proto jsou tyto kvalifikace uznávány i v zahraničí. Jsou to učebnice:

První pomoc

Bezpečnost na bazénech a koupalištích

Záchrana na divoké vodě

Záchrana při hladinové službě

Připravuje se učebnice Potápění – potápěčské nehody a vytváří se nová kvalifikace Záchranář – potápěč. Zde chceme reagovat na současný neobvykle velký zájem o potápění

Činnost dobrovolného občanského sdružení se neobejde bez finanční a materiální pomoci státních orgánů. Proto byli zpracovány a předloženy projekty rozvoje příslušným ministerstvům:

Ministerstvo zdravotnictví: Pobytové a víkendové akce s programem zaměřeným na zvyšování kvalifikace a výcvik členů VZS ČČK. Výcvikové a docházkové akce na bazén. Vybavení MS VZS hmotným investičním majetkem. Záchranná činnost a vybavení MS VZS ČČK, pomoc při nenadálých událostech.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy Příprava mládeže VZS ČČK k poskytování předlékařské první pomoci, k preventivní záchranné činnosti

Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR. Zajištění akceschopnosti složky Integrovaného záchranného systému na poskytnutí pomoci na vyžádání v rámci činnosti IZS a humanitárních organizací na rok 200

I nadále však bude problémem materiálové vybavení jednotlivých MS VZS ČČK, které je často na hranici životnosti. Tento materiál byl převážně nakoupen v letech 1990 – 2000. Z nedostatku finančních prostředků je problematická zejména jeho údržba a opravy. Tyto práce jsou často vykonávány zdarma členy VZS ČČK a mnohdy s vložením vlastních prostředků či za pomoci malých sponzorů na místní úrovni. Pokud nebude VZS ČČK podporována zejména Ministerstvem zdravotnictví obdobně jako Horská služba, bude její činnost na hranici únosnosti. Není též trvale únosné používat na záchranné akce vlastní dopravní prostředky a vybavení, které si záchranáři pro zdůraznění vlastní bezpečí pořizují z vlastních prostředků.

VZS ČČK se nedaří získávat velké sponzory pro její údajnou mediální nezajímavost. Sponzor dává přednost fotbalu nebo hokeji, protože zde má pravidelně reklamu v přenosech sportovních utkání. Jediný dlouhodobý sponzor VZS ČČK je Česká podnikatelská pojišťovna a.s., která chápe potřeby a důležitost záchrany na vodě. S její pomocí se podařilo zrealizovat mnoho zajímavých projektů jako např. vybavení záchranných týmů pro Integrovaný záchranný systém, vlastní učebnice pro záchranáře,

hlídková preventivní činnost na vodě a mnoho dalších. Česká podnikatelská pojišťovna a.s. nám pomohla výhodně pojistit členskou základnu a majetek, ale každoročně přichází s dalšími náměty jak nám pomoci realizovat náš hlavní cíl záchranu lidského života.

V omezené míře se daří získávat menší sponzory na místní úrovni, často prostřednictvím dobrých kontaktů členů VZS ČČK.

V současné době chybí jednotlivým MS VZS ČČK dle jejich požadavků nejvíce: prostředky na modernizaci a obnovu motorových člunů, ferno lehátka pro poranění páteře, minimálně 10 záchranných člunů s motorem, dopravní prostředky na jejich přepravu, záchranná mola, doplnění záchranných pomůcek, záchranné vesty a helmy, kompletní potápěčská výstroj, trilaminátové suché obleky, svítilny, ambumany, dalekohledy pro noční vidění a prostředky na benzin a olej do člunů. Nezanedbatelné je i pravidelná obnova bezpečnostního oblečení pro záchranáře.

Pro výuku pak je třeba zajistit: dataprojektor, notebooky, dotisk stávajících učebnic a tvorba nové – Potápění

– potápěčské nehody, videofilm pro instruktory, digitální videokameru.

Tyto potřeby byly zahrnuty do projektů pro jednotlivá ministerstva na rok 2003.

To jsou i příčiny, které brání výraznějšímu vzniku dalších MS VZS ČČK, přesto v roce 2003 byly evidovány další 2 nové organizace..

K popularizaci a propagaci VZS realizovali MS VZS ČČK jen v roce 2002 zdarma celkem 261 ukázek své činnosti pro širokou veřejnost v počtu 34 199 lidí. Zapojili se do takových akcí jako byly Dny záchranářů v Poděbradech a akce Zdravá města – města bez úrazů.

K prověrce znalostí záchranářů, porovnání efektivnosti jejich přípravy a k propagaci VZS ČČK jsou každoročně organizována Mistrovství České republiky pro děti a mládež, pro záchranářská družstva,, záchranné týmy a podle disciplin ILS, jako příprava pro mezinárodní soutěže. Záchranářka Sandra Kazíková získala v profesionální konkurenci stříbrnou medaili na Mistrovství světa ve vodní záchraně na Floridě v USA. Naši reprezentanti opakovaně úspěšně obhájili pozici České republiky na mezinárodním Mistrovství SRN ve Warendorfu. V současné době připravujeme naši reprezentaci na Mistrovství Evropy ve Švédsku. Na tyto výjezdy se nám zatím nedaří získat finanční prostředky a účastníci těchto akcí si hradí z velké většiny pobyt ze svých prostředků.

VZS ČČK se bezprostředně po povodních v roce 1997 napojila na Integrovaný záchranný systém České republiky. Za podpory Ministerstva vnitra a České podnikatelské pojišťovny a.s. je budováno 17 záchranných týmů s nejnětější vybavením pro záchranu na vodě. Na budování dalších již nebyly poskytnuty potřebné prostředky.

VZS ČČK se účastní či sama pomáhá při organizaci součinnostních cvičení Integrovaného záchranného systému. V roce 2002 jich bylo realizováno 38 s účastí 291 vodních záchranářů.

V tomto roce pomáhali záchranáři VZS ČČK při odstraňování následků ničivé povodně. Z 15 MS VZS ČČK se záchranných operací zúčastnilo 177 záchranářů. Další byli uvedeni do pohotovosti pro případ náhlé potřeby IZS ,pro svoji mobilnost / čluny /, perfektní znalost ovládnutí plavidel, znalost záchranářské problematiky a poskytování první pomoci na vysoké úrovni byli žádanou složkou IZS ve všech lokalitách kde působili.

Nezastupitelnost Vodní záchranné služby v České republice je možno dokladovat na několika číslech od roku 1990, kdy došlo k výraznějšímu rozvoji v této oblasti díky významným aktivitám vodních záchranářů u nás:

3571 – zachráněných lidských životů na hlídaných vodních plochách

2207 - akcí organizovaných k záchraně majetku našich spoluobčanů na vodě

732 731 – odsloužených hodin při hlídkové činnosti ve prospěch rekreujících se na 46 vodních plochách v České republice, převážně zdarma,

38 284 - ošetřených osob při poskytování první pomoci